

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3119/2017. (V. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Juhász Imre, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Stumpf István* alkotmánybírók és *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.055/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Ay Zoltán Jánosné jogi képviselője (dr. Magyar István ügyvéd, 1055 Budapest, Markó u. 7., IV/2.) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.055/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] Az ügy tényállása szerint az indítványozó külterületi, szántó, rét művelési ágú ingatlantulajdonának egy részét a Pest Megyei Kormányhivatal kártalanítás fejében kisajátította. Az indítványozó keresettel fordult a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, amelyben a visszamaradó terület kisajátítását és a kártalanítás felemelését kérte. A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a keresetet elutasította. A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, kérve a bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Előadta, hogy a szakértői bizonyítás nem volt megfelelő, és a pert a bíróság másik perekkel egyesítés nélkül együttesen tárgyalta, ami szerinte súlyos eljárási szabálysértés. Álláspontja szerint további bizonyításnak lett volna helye ügyében, és az összehasonlító adatok csekély száma miatt új szakértőt is ki kellett volna rendelni.
- [4] A Kúria a jelen alkotmányjogi panasszal támadott ítéletében a felülvizsgálati kérelmet nem találta alaposnak.
- [5] Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Kfv.III.37.055/2015/6. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mivel sérti az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogát, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, továbbá sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben rögzített jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményét.
- [6] 2. Az Alkotmánybíróság elnöke az Abtv. 49. § (6) bekezdésének *bb*) pontja alapján elrendelte, hogy az ügyben a teljes ülés döntsön. Az Alkotmánybíróság teljes ülése az alkotmányjogi panasz befogadásáról szóló döntését a következőkre alapozta.
- [7] 2.1. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott dön-

tés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [8] Az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott befogadhatósági formai feltételeknek megfelelt. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani. A Kúria Kfv.III.37.055/2015/6. számú ítéletét 2015. június 15-én vette át az indítványozó, az alkotmányjogi panaszt pedig 2015. augusztus 13-án adta postára, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. § (1) bekezdésének megfelelően határidőben benyújtottnak tekinthető. Az alkotmányjogi panasz megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést, tartalmazza a bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint a kifejezett kérelmet a bírósági ítélet megsemmisítésére.
- [9] 2.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során azt állapította meg, hogy a panasz megfelel az Abtv. 29. §-ában előírt követelménynek. Csak érdemi elbírálás során dönthető ugyanis el az a kérdés, hogy az indítványozó által állított azon eljárási szabálysértés, miszerint a bíróság az indítványozó ügyét két másik üggyel egyidőben, de a perek egyesítése nélkül tárgyalta, eléri-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét.

II.

- [10] Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [11] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

- [12] 1. Az indítványozó egyrészt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelményébe ütközőnek tartja a Kúria döntésében megjelenő jogi érvelést. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvényben biztosított jog sérelme esetén igénybe vehető jogorvoslati eszköz. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, így a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt alapítani csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás vagy a felkészülési idő hiánya miatt lehet {erről lásd pl.: 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86]–[91]; 3066/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [9]}. Az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz esetében azonban ezek sérelme még elvi szinten sem merülhet fel, mivel ez a két kivételes esetkör, vagyis a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya a jogalkotás számára fogalmaz meg alkotmányos követelményeket {3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [8]}, így az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 27. §-a szerinti feltételeknek.

- [13] 2. Az indítványozó szerint a tulajdonhoz való joga azáltal sérült, hogy a tulajdonának kisajátítására az Alaptörvény XIII. cikkének (2) bekezdésével ellentétesen nem kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett került sor. Ennek okát abban jelölte meg,

hogy a kártalanítás összege olyan alacsony volt, hogy azt nem lehet teljesnek tekinteni, így tehát a konjunktív feltételek egyikének nem teljesülése folytán a kisajátítás módja sérti a tulajdonhoz való jogát.

- [14] Az indítványozónak az az álláspontja, miszerint a tulajdonhoz való jognak az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt szabálya a kisajátításra vonatkozó alaptörvényi feltételeket figyelmen kívül hagyó elvonásával sérülhet, általánosságban igaz {3021/2014. (II. 11.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [15] A teljes kártalanítás meghatározása azonban – helyes értelmezés szerint – nem azt jelenti, hogy a kisajátítandó ingatlan értékét a kisajátítandó ingatlan tulajdonosa határozza meg, hanem ellenkezőleg: a kisajátítandó ingatlan forgalmi értékét – az erre irányuló eljárásban – amennyiben arra szükség van, szakértő kirendelése útján kell meghatározni {3081/2013. (III. 27.) AB végzés, Indokolás [8]}. A kisajátítási határozat kártalanítást megállapító része igazságügyi szakértői véleményen alapul, az ezt vitató peres fél pedig az összepszerűség körében szakértői bizonyítással támaszthatja alá a határozatban foglaltakat vitató álláspontját. A bíróság a közigazgatási perben szabadon dönti el, hogy milyen bizonyítást foganatosít, és az egyes bizonyítékokat miként értékeli. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket. A bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12] és 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen ügyben igazságügyi szakértőt mind a közigazgatási határozat meghozatala előtt, mind pedig a rendes bírósági eljárásban igénybe vettek. A közigazgatási eljárásban alkalmazott szakértő és a közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt folyt perben kirendelt szakértő szakvéleménye az ingatlan forgalmi értékére vonatkozóan jelentős eltérést mutatott, a perben kirendelt szakértő véleményében meghatározott összeg jóval kevesebb volt, mint amit a kisajátítási eljárásban kirendelt szakértő kártalanításként megállapított. A tényállás-tisztázási és indokolási kötelezettségének a bíróság eleget tett: a közigazgatási és munkaügyi bíróság ítélete – és az ezt hatályában fenntartó kúriai ítélet – indokolása szerint az indítványozó a perben az ingatlan értékének magasabb összegben való meghatározására vonatkozó állítása alátámasztására szolgáló bizonyításnak nem tett eleget.
- [17] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén.
- [18] Az indítványozó pedig önmagában azzal, hogy megítélése szerint a részére megítélt kisajátítási kártalanítás összege nem tekinthető teljesnek, az Alaptörvény XIII. cikkével összefüggésben nem vetett fel olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni {lásd ehhez hasonlóan: 3349/2012. (XI. 19.) AB végzés}. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XIII. cikk tekintetében nem felel meg az Abtv. 27. § és 29. § szerinti követelményeknek.
- [19] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét vizsgálta meg.
- [20] 3.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét egyrésztől abban látja, hogy a közigazgatási és munkaügyi bíróság az ügyében egyáltalán nem tartott tárgyalást, hanem azt egy másik kereset tárgyalása során bírálta el, és ezzel súlyos és lényeges eljárási szabálysértést követett el, vagyis a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt. Az így született határozatot pedig a Kúria hatályában fenntartotta.
- [21] Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól bekérte és áttanulmányozta az alapügy teljes iratanyagát. A tárgyalási jegyzőkönyvek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nem helytálló az indítványozónak az az érvelése, miszerint a bíróság az ügyében egyáltalán nem tartott tárgyalást. A jegyzőkönyvek alapján a bíróság a nyilvános ítélelhirdetés napján kívül 3 tárgyalást is tartott: 2013. október 31., 2014. április 17. és 2014. október 2. napján. Ezek közül a 2014. április 17. és a 2014. október 2. napján tartott tárgyalásokon a bíróság az indítványozó ügyét valóban két másik ügygel együtt, egyidőben – az idéző végzésekben szereplő időpontoknál korábbi időpontokban – tárgyalta. A tárgyalási jegyzőkönyvek tanúsága szerint azonban az indítványozó – jogi képviselője útján – mindkét tárgyaláson részt vett és az ügyek együttes tárgyalásához – jogi képviselője útján – maga is hozzájárult, és ezt sem a tárgyalásokon, sem később, az első-

- fokú eljárás során nem kifogásolta. Az iratanyagból kiderül, hogy az indítványozó ezt az általa vélt eljárási jogszabálysértést először csak a felülvizsgálati kérelme során kifogásolta.
- [22] A Kúria ítéletének indokolása szerint ugyan az egy időpontra több ügyben kitűzött tárgyalás okozhat az egyes ügyek elintézésénél hibákat is, jelen ügyben azonban a közigazgatási és munkaügyi bíróság ítéletét nem terhelte hiba az egy időpontra kitűzött tárgyalásból fakadóan. Az Alkotmánybíróság már korábban is rámutatott arra, hogy a polgári perrendtartás egyes szabályainak megsértése nem vezet szükségképpen a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelméhez [3182/2015. (IX. 23.) AB végzés, 3031/2016. (II. 23.) AB végzés]. A tisztességes bírósági eljárás mércéjét ugyanis nem kizárólag a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) általános eljárási szabályai képezik. Kétségtelen tény, hogy a Pp. eljárási szabályai – melyeket számos alkotmánybírósági határozat megvizsgált – általánosságban megfelelnek a tisztességes bírósági eljárás alaptörvényi követelményének. Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy kizárólag az ilyen vagy ehhez hasonló szabályok által lefolytatott eljárás minősülne tisztességesnek [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [143]].
- [23] Ahogy arra a Kúria ítélete is utalt, a Pp. 149. § (2) bekezdése lehetőséget biztosít a bíróságnak arra, hogy együttes tárgyalás és eldöntés végett elrendelje az előtte folyamatban levő olyan perek egyesítését, amelyeknek tárgya egymással összefügg. A jegyzőkönyvekből kiderül, hogy az indítványozó maga is kifejezetten indítványozta a perek egyesítését, és ezáltal ügyének más perekkel való együttes tárgyalását. Ezt a kérelmét ugyan a bíróság végzéssel elutasította, ám végül a perek formális egyesítése nélkül, egy időben tartott tárgyalásokat. Ez az Alkotmánybíróság szerint legfeljebb törvénysértésként lenne értékelhető, ami nem éri el az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének szintjét. Önmagában ugyanis a formális egyesítés hiánya jelen ügyben nem befolyásolta az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében lefektetett alkotmányjogi követelmények érvényesülését, az eljárási szabályok vélt sérelme a jelen ügyben nem eredményezett alapjogi sérelmet.
- [24] Önmagában az egyesítés elmaradása nem hatott ki az indítványozó bizonyítási lehetőségeire illetve a bizonyítás eredményére sem, hiszen mind a bíró, mind a felperesek jogi képviselőjének a személye mindhárom perben azonos volt, így a jogi képviselőnek az egyidőben tartott tárgyalásokon is meg volt a lehetősége arra, hogy bizonyítási indítványait mindhárom ügy vonatkozásában előterjessze, a bírónak pedig mindhárom per vonatkozásában lehetősége volt ezek elbírálására, melynek eredményeként az indítványozó bizonyítási indítványait a Pp. 149. § (2) bekezdése szerinti egyesítés esetén is ugyanúgy elutasíthatta volna, mint egyesítés nélkül. Bizonyítási kérdések tekintetében pedig az Alkotmánybíróság nem mérlegelheti felül a bíróságok döntését, azok hatáskörét nem vonhatja el [3236/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [52]; 3202/2016. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [18]].
- [25] 3.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben utalt arra is, hogy a Kúria másik tanácsa – az indítványozó ügyével együttesen tárgyalt – két másik ügyben lefolytatott felülvizsgálati eljárásban az elsőfokú bíróság – indítványozó által – sérelmezett magatartását súlyos eljárási szabálysértésnek minősítette. Ez a helyzet pedig az indítványozó szerint ellentétes a Kúria egységes ítélkezési gyakorlat biztosítására irányuló funkciójával.
- [26] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a jogalkalmazás egységének a biztosítását az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kifejezetten a Kúria – és nem az Alkotmánybíróság – hatáskörébe utalja. Az ítélkezés egységességének biztosításával kapcsolatos eljárást az Alaptörvény, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény vonatkozó rendelkezései [25–44. §] alapján a jogalkotó nem az Alkotmánybíróság, hanem a bírósági szervezet – annak különböző szervei, testületei mérlegelésén alapuló eljárás útján gyakorolt – feladat- és hatáskörébe utalta. Alkotmányjogi panasz alapján tehát általánosságban önmagában az ítéletek ellentmondása miatt, alapjog sérelme hiányában az Alkotmánybíróság nem vizsgálja felül az ítéleteket akkor sem, ha azokat éppen a Kúria hozta [3195/2016. (X. 11.) AB határozat; Indokolás [23]; 3269/2016. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [17]].
- [27] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett
dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [28] A többségi határozat rendelkező részével egyetértek. Az indokolásával azonban nem, mert álláspontom szerint az Alkotmánybíróság döntésével szükségtelenül kitágította az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezési tartományát. Emellett nem lehet a testület feladata annak vizsgálata, hogy a bíró a perben megfelelően értelmezte és alkalmazta-e az eljárási szabályokat. Álláspontom szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése nem sérül pusztán azért, mert adott esetben a bíró a perben helytelenül alkalmazta a rá vonatkozó eljárási szabályokat.
- [29] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt sérelmezte, hogy a kisajátítási ügyben eljáró bíróság a Kúria által hatályában fenntartott döntésével a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) megsértése révén, az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésébe, XIII. cikkének (2) bekezdésébe és a XXVIII. cikkének (1) bekezdésébe ütközően alaptörvény-ellenes volt. A panasz elemzése alapján megállapítható volt, hogy az a Pp. szabályainak megsértésére épült. E jogsérelemből következett a panasz szerint az, hogy a kisajátítás alkotmányos garanciái is sérültek. Ezen összefüggés miatt különösen a jogállamiság elvével és a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kellett foglalkozni a panaszügy kapcsán.
- [30] 1. A többségi határozat a Pp. rendelkezéseinek állítólagos megsértését és a Kúria eltérő döntéseiből következő jogegység sérelmét egyaránt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével hozza kapcsolatba, ezzel összefüggésben utasítja el a vonatkozó panaszelemeket.
- [31] Véleményem szerint a felvetett alaptörvénytértek a B) cikk (1) bekezdése alapján bírálандók el a következők szerint.
- [32] A panasz két tekintetben értelmezendő. Az egyik értelmezés önmagában annak a ténynek az alkotmányjogi megítélésére irányul, hogy a Kúria két tanácsa ugyanazt az eljárási jogkérdést eltérően ítélte meg. Tehát az ügyben a jogegység sérült, amelyet megoldani nem az Alkotmánybíróság feladata. A másik értelmezés arra vonatkozik, hogy kirívó jogértelmezési hiba-e a támadott határozatban megjelenő azon jogértelmezés, amely szerint – a Pp. kifejezetten megengedő rendelkezése hiányában is – lehetőség van ügyeket egyesítés nélkül „együttesen” tárgyalni, amennyiben ez nem jár a felek számára jogsérelemmel.
- [33] 2. Azt állítom, hogy a jogegység sérelme – lévén a jogértelmezés anyagi jogi természetű kérdés – a B) cikk (1) bekezdésének alkalmazási hatálya alatt értelmezendő. Emellett a jogegység kapcsán az is felvetődik, hogy a bíróságok döntéseiben érvényesülő „élő jog” mennyiben látható előre, számítható ki a norma címzettjei, illetve a peres eljárás felei számára. Ez a jogállamiság részét képező jogbiztonsággal kapcsolatos kérdés. Hangsúlyozandó egyrészt az, hogy az Alaptörvény 25. cikkének (3) bekezdése alapján a Kúria rendelkezik hatáskörrel a bíróságok jogalkalmazásának egységét biztosítani. Másrészt utalni kell arra is, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye nem tartalmaz jogállamiság klauzulát. Ennek tudható be az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) gyakorlatában az, hogy a jogállamiság körében felmerülő jogkérdések a tisztességes eljárással kapcsolatos jog alapján dőlnek el. Az Alaptörvény azonban mindkettőről rendelkezik, ezért indokolatlan az EJEB gyakorlatát másolva a jogállamisággal kapcsolatos problémákat a tisztességes eljáráshoz való jog alapján megoldani. Az Alkotmánybíróság Alaptörvényen alapuló gyakorlatában – véleményem szerint – szükségtelenül vált „túlterhelt” alapjoggá a XXVIII. cikk (1) bekezdése.

- [34] 3. A jogértelmezési hiba szintén a B cikk (1) bekezdésének a sérelmét veti föl, de csak akkor, ha az az Alaptörvény szintjén is értelmezhető. Ahogy arra a fentiekben már utaltam, a jogszabály tartalmának a feltárása anyagi jogi természetű kérdés, nem pedig eljárási. A tisztességes eljáráshoz való jog pedig nem az objektíve helyes eredményt védi, hanem azt hivatott biztosítani, hogy megfelelő eljárásban, az eljárási garanciákra tekintettel döntsön a bíróság.
- [35] A téves jogértelmezés önmagában érdektelen az alkotmányjog számára. Akkor válik alkotmányos szempontból értelmezhetővé, ha van olyan többletelem, amely alkotmányos minőségűvé emeli az értelmezési hibát. Kirívó jogértelmezési hiba, azaz többletelem nélkül tehát az alkotmányjogi panasz akkor sem alapos, ha téves a támasztott döntésben megnyilvánuló jogértelmezés.
- [36] A jelen ügyben a panasz elvi alapját az a Pp.-t rendszerszinten érintő jogkérdés jelenti, hogy csak azt lehet megtenni a polgári eljárásban, amit a Pp. megenged vagy mindent szabad, amit a Pp. nem tilt egészen addig, amíg a felek jogai, jogérvényesítési lehetőségei nem sérülnek? Álláspontom szerint az erre a kérdésre adandó válasz a polgári eljárásjog alkotmányos magjához tartozik.
- [37] A Pp. a felek önrendelkezési jogára épülő és arra építő eljárási szabályrend, nem a felek által elszenvedett folyamat, amelyet a bíró „felülről” irányít. A feleknek jogai és kötelezettségei vannak, ugyanígy a bíróságot is terhelik jogok és kötelezettségek. A felek személyesen vagy képviselőjük útján a perben nyilatkozatokat tesznek, egyes jogaikról lemondhatnak. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a panaszos jogi képviselőt hatalmazott meg, amely ténynek eljárási jogi konzekvenciájaként a jogi képviselő nyilatkozatait a fél nyilatkozatainak kellett tekinteni. A perben a panaszos hozzájárult a perek „együttes” tárgyalásához. Ezért az eljárás nem tartalmazott többletelemet, sem kirívó jogértelmezési hibát, amely az Alaptörvény sérelmére vezetett volna.
- [38] 4. A „valódi” alkotmányjogi panasz az alapjogok védelmére szolgál. Ezért a panasz fő szabály szerint – eddig két, jól körülhatárolt esetkört leszámítva – nem ítélt meg a B cikk (1) bekezdése alapján. A gyakorlat jelen állása szerint tehát a többségi határozatban elbírált panaszt vissza kellett volna utasítani.
- [39] Az Alaptörvény B cikk (1) bekezdéséhez fűzött fő szabályt – ahogy arra a fentiekben utaltam – a testület már két esetsorozatban áttörte. A visszaható hatályú jogalkotással és a felkészülési idő hiányával kapcsolatos döntésekre a többségi határozat is hivatkozik. A jövőre nézve megfontolandónak tartom egy olyan szigorú teszt kidolgozását, amely az önkényes tartalmú bírói jogértelmezésekkel szemben, „tehermentesítve” az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, megnyitja a B cikk (1) bekezdése sérelmezésének lehetőségét a bírói döntésekkel kapcsolatosan benyújtott alkotmányjogi panaszok előtt.
- [40] 5. Összefoglalva a véleményem az, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot valóban eljárási jogsértések elbírállása körében szükséges megtartani. A tartalmilag anyagi jogi természetű kérdések eldöntését a B cikk (1) bekezdésének a kibontására szükséges alapítani. A testület a többségi határozatban azonban nem tartalmi szempontból közelített a panaszhoz, hanem a XXVIII. cikk (1) bekezdésének alkalmazási hatályát tágította ki (tovább) a panasz elbírállása során.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [41] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részével és annak indoklásával, amely az alkotmányjogi panasz elutasítását – lényegét illetően – a következőkre alapozza: „[ö]nmagában az egyesítés elmaradása nem hatott ki az indítványozó bizonyítási lehetőségeire illetve a bizonyítás eredményére sem, hiszen mind a bíró, mind a felperesek jogi képviselőjének a személye mindhárom perben azonos volt, így a jogi képviselőnek az egyidőben tartott tárgyalásokon is meg volt a lehetősége arra, hogy bizonyítási indítványait mindhárom ügy vonatkozásában előterjessze, a bírónak pedig mindhárom per vonatkozásában lehetősége volt ezek elbírállására, melynek eredményeként az indítványozó bizonyítási indítványait a Pp. 149. § (2) bekezdése szerinti egyesítés esetén is ugyanúgy elutasíthatta volna, mint egyesítés nélkül” (Indokolás [24]).

- [42] Az idézett megállapítás arról tanúskodik, hogy jelen ügyben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes és nyilvános bírósági tárgyaláshoz való jogot nem önálló processzuális alapjogként értelmezte, hanem annak érvényesülését a bizonyítási eljárástól – egészen pontosan annak az Alkotmánybíróság által vélelmezett eredményétől – tette függővé. Ezzel szemben álláspontom az, hogy az eljárásjogi ágazati kódexekben megfogalmazott, az Alaptörvényből fakadó alapelvi rendelkezések önnön tényüknél fogva hivatottak – mintegy elsődleges védvonalként – az eljárás tisztességes voltának garanciáit biztosítani. Ezt a célt szolgálja többek között a tárgyalás nyilvánossága, amely tárgyalás egyben a fél eljárásban való közvetlen részvételének nélkülözhetetlen intézménye. Jelen ügyben tehát nem a bizonyítást, nem a jogi képviselő eljárását, nem az indítványozó és a jogi képviselője „belső” jogviszonyát és nem is a joggyakorlat egységességének hiányát kellett volna mérlegre tenni, hanem azt, hogy megsérthető-e annál jobban a fél tisztességes és nyilvános bírósági tárgyaláshoz való joga, minthogy a bíróság az idézésben megjelölt időpontoktól való eltérés révén objektíve nem teszi lehetővé számára az ingatlanának kisajátításával kapcsolatos tárgyalásokon való részvételt. Véleményem szerint nem. Az Alkotmánybíróságnak arra kellett volna rámutatnia, hogy a bíróságnak a tárgyalástartással kapcsolatos intézkedései, a Pp 5. § (1) bekezdésének a megsértése – figyelembe véve a támadott ítélet hatályban tartó rendelkezését is –, együttesen eredményezte az indítványozó tisztességes és nyilvános bírósági tárgyaláshoz való jogának sérelmét.
- [43] Az Alkotmánybíróságnak tehát az indítvány elbírálásakor ezt kellett volna mérlegelnie és a támadott ítéletet meg kellett volna semmisítenie annak érdekében, hogy az indítványozó alapjogának sérelme orvoslást nyerhesen.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

- [44] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2815/2015.

